საქართ. მუშარცხენა სოც.-ფედერალისტთა რევოლიუციო პარტია

მთავარ კომიტეტის ორგანო.

ტრიბუნა

ყოველდღიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი „ტრიბუნა" თვიურად ღირს 25,000 მ. სამგლოვიარო განცხადება 30,000 მ.; კანტორა ღიაა დილის 8—2 საათამდე.
რედაქტორის ნახვა შეიძლება მხოლოდ 11—12 საათამდე. რედაქციის მისამართი—ტფილისი დამფუძნებელი კრების ქ. № 6, ფოსტის ყუთი № 190, ტელეფონი 12—29.

ფასი 1000 მან.

№ 100

შაბათი, დეკემბრის 17
1921 წ.

ღრმად დამწუხრებულნი დედა ნატალია აბაშიძისა, ცოლი ვერა თავის პატარა ვახტანგით, ძმები: გიორგი და ილიკო აბაშიძენი თავიანთ ცოლებით, დეიდა შვილები: ალექსანდრე ლორთქიფანიძე თავის მეუღლით, ელისაბედი და ოლღა წერეთლები, მარო ტყერიაშვილისა თავის ქმრით, ძალუა მელანია თუმანოვისა თავის შვილებით აუწყებენ ნათესავთ, მეგობართა და ნაცნობთ, რომ 15 ამა თვეს გარდაიცვალა მათი დაუვიწყარი

ალექსანდრე სამსონის ძე აბაშიძე

პანაშვიდები ყოველ დღე საღამოობით 7 საათზე. გამოსვენება 18 დეკემბერს 1921 წ. თავის ბინიდან კოჩუბეის ქ. № 13 ყოფ. სამხედრო სობოროში, დაკრძალვა მოხდება ვერის ნიკოლოზის სასაფლაოზე.

ღრმად დამწუხრებული ნი თევდორე ლევ ხია ძე დათოხველიძე, მეუღლე მისი ეკატერინე იოსების ასული ქალიშვილები: ლიდა, ბაბილინა, მარიამი, ძე შვილები: კონსტანტინე მეუღლითურთ, შოთა და ვახტანგი კონსტანტინე და ნინო ქიქოსაძეები, აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ კვირას, დეკემბრის 18 ს კუკიის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში გადახდილი იქნება შვიდი დღის წირვა და პანაშვიდი საყვარელის და მარად სახსოვარის პირველთა დედის, ხოლო ნარჩენთა ბებიის

სალომე გლახუას ასული დარახველიძის

სულის მოსახსენებლად. 149

საყოველთაო არჩევნები

ერთი მთავარი მოთხოვნილებათაგანი, რომლითაც ასაბუთებენ და ამართლებენ ბოიკოტს მენშევიკები და მემარჯვენე ფედერალისტები, ისიც იყო, რომ ამ „ბოლშევიკურ" არჩევნებში არ არის დაცული პრინციპი საყოველთაო არჩევნებისაო. გასაგებია ეს მათი მოთხოვნილება. მშრომელთა შორის საკმაოდ გაკოტრებული პარტიები მოითხოვენ, რომ საარჩევნო უფლება ყველას მიეცეს, ე. ი. ბურჟუაზიასაც. რისთვის მოითხოვს ამას „სოციალისტური" პარტიები? იმისათვის, რომ მათ მხოლოდ ბურჟუაზიის იმედი აქვთ არჩევნებში, საბჭოთა სისტემის წინააღმდეგ მხოლოდ ბურჟუაზია მისცემს ხმას. და როცა ბურჟუაზია აღიკვეთულია, მას წართმეული აქვს საარჩევნო უფლება, მაშინ ზოგიერთი სოციალისტები თავს უხერხულად ჰგრძნობენ და ბურჟუაზიას ესარჩლებიან: ბურჟუაზიასაც მიეცით უფლება, თორემ ესე არც ჩვენ მივიღებთ მონაწილეობას არჩევნებშიო. ეს ბურჟუაზიის მოსარჩლე სოციალისტები სრულიად გაკოტრდა ტფილისის არჩევნებმა. მათ არავინ დაუჭირა მხარი ბურჟუაზიის მოსარჩლეობაში, მათ მოწოდებას არავინ გამოეხმაურა და ყოველი მშრომელი აქტიურ მონაწილეობას ღებულობდა ტფილისის მუშათა და წითელ არმიელთა საბჭოს არჩევნებში. თუ მართლადაც მეტი გავლენა ადარ ჰქონდათ ამ „სახელოვანი" პარტიებს მუშათა მასებში, რასაკვირველია ისინი ბოიკოტის გზას უნდა დასდგომოდნენ და საყოველთაო არჩევნები მოეთხოვათ, რომ ამით ბურჟუაზიის ერთგულება მაინც დაემსახურებიათ. მუშებში ხომ საფუძველი და ჰკარგეს ნდობა ამ პარტიებმა და ბურჟუაზიის ნდობაზე მაინც უნდა იზრუნონ. ამიტომაც სავსებით გასაგებია მენშევიკებისა და მემარჯვენე „ფედერალისტების ბოიკოტი. ამით მათ გამოამჟღავნეს თავისი ნამდვილი ბუნება; ერთის დაავიწყდა კლასობრივი ინტერესი, მეორეს კლასობრივიცა და ეროვნულიც.

დღეს მშრომელთა დიქტატურაა, მუშათა და გლეხთა პოლიტიკური ბატონობაა. ერთი პირობათაგანი ამ ბატონობისა ისიცაა, რომ მოწინააღმდეგე კლასი კაპიტალისტებისა უფლებაჰყრილია, აღკვეთილია. პოლიტიკური ძალა-უფლება მხოლოდ მშრომელთა ხელშია. ვინაა დღეს დაჩაგრული, ვისთვინაა მიუღებელი საბჭოთა რეჟიმი? ბურჟუა-კაპიტალისტებისათვის! ვინც დღეს, მშრომელთა ბატონობის ხანაში, საყოველთაო არჩევნებს მოითხოვს, რასაკვირველია ამით ამჟღავნებს თავის ნამდვილ ზრახვებს. ის მოითხოვს მშრომელთა ძალა-უფლების დანგრევას და მის ნაცვლად ბურჟუაზიის გაბატონებას. ესაა ახორ მეხუთეების და მემარჯვენე ფედერალისტების მოქმედებისა. ეს კარგად გაიგეს მშრომელთა მასებში და მათ დამღუპველ გზას არავინ გაჰყვება საქართველოში.

საბჭოთა სისტემა და ეროვნული საკითხი

1.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებას რუსეთში მოჰყვა ბევრი ახალ დიდ საკითხების გადაჭრა. ერთ ასეთ საკითხთაგანს შეადგენს ეროვნული საკითხი, რომელსაც იმ თავითვე ბოლშევიკებმა უდიდესი ყურადღება მიაქციეს. ეროვნულ საკითხზე გარკვეული პასუხის გაცემით კომუნისტები გამარჯვებულნი გამოვიდნენ კონტრრევოლიუციასთან ბრძოლაში, ეროვნულ საკითხის გარკვევით, დააყენეს მათ გვერდში ამოუდგა რუსეთის მრავალ პატარა ერების მშრომელი მასები, რომლებიც დიდ შევიწროებას განიცდიდენ რუსეთში მოხ ვარდ დენიკინ-კოლჩაკის კომპანიისაგან. საბჭოთა ფედერაციის გამარჯვება, როგორც შიგნით ისე გარეთ, საბჭოთა მოწინააღმდეგე ძალებზე დამოკიდებულია „არა მარტო კლასობრივ, არამედ პროლეტარულ სახელმწიფოს ნაციონალურ პოლიტიკაზეც, რომელიც ძირითადაც განირჩევა კაპიტალისტურ ქვეყნების კლასობრივ და ნაციონალურ პოლიტიკისაგან". (იხ. Мих. Павлович. 4 года в империалистическом окружении გაზ. „Жизнь национальностей" № 24. 5 ноября 1921).

„ჩვენი ეროვნული პოლიტიკა—ამბობს ერთი პოლიტიკი,—მოწინააღმდეგე ძალებზე ჩვენი გამარჯვების დიადი ფაქტორი იყო, ის დახმარება, რომელიც კოლჩაკთან, დენიკინთან, ვრანგელთან ბრძოლაში, გაუწიეს წითელ არმიას თათრებმა, ყირგიზებმა, კალმიკებმა, დაღესტნელებმა, ოსებმა ინგუშებმა და უკანასკნელ დღეებში შორეულ აღმოსავლეთის ფრონტზე მონგოლებმა, რომლებმაც შეჰკრეს უნგერნი და ისე გადმოსცეს ის საბჭოთა ხელისუფლებას—ყოველივე ეს შინაგან მტერზე მძლავრად უწყობდა ხელს ჩვენს გამარჯვებას".

სწორი ეროვნული პოლიტიკის წარმოება რასაკვირველია ბევრი იყო შეცდომებიც ამ ეროვნულ პოლიტიკის წარმოების დროს და სამწუხაროდ ეს შეცდომები ახლაც მეორდება ზოგიერთ რევოლიუციასთან აკვიატებულ ძალების მიერ, მაგრამ საერთოდ ეროვნულ პოლიტიკის საღად დაყენებული მსვლელობა, რაც 1917 წლის 2 ნოემბრის „რუსეთის ერების უფლებათა დეკლარაციაში" გამოიხატა და შემდეგ კი რ. ს. ფ. ს. რ. კონსტიტუციის სახითაც, მაჩვენებელია იმისა, რომ პატარა ერები დღეს რევოლიუციის მხარეზეა, რევოლიუციის ბანაკშია დარაზმული კონტრრევოლიუციის წინააღმდეგ.

მართალია დღეაც „რაც შეეხება რუსეთის კომუნისტების ეროვნულ პოლიტიკას—მისი მნიშვნელობა, როგორც სხანს, ჯერ სავსებით ათვისებული არ არის". (იხ. И. Сталин. Октябрьская революця и национальная политика русских комунистов. იგივე გაზეთი).

და ხ. ვიტყვით ჩვენ იმავე სტალინ-ჯუღაშვილის სიტყვებით „არ არის სავსებით ათვისებული", როგორც ზოგიერთ კომუნისტების წრეებში, აგრეთვე არა კომუნისტების წრეებში, მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნული საკითხი თვით რუსეთის კომუნისტური პარტიის წრეებში დიდათ მნიშვნელოვანი საკითხია; მნიშვნელოვანია ეს საკითხი ჩვენი თვალსაზრისით ერთ რევოლიუციის მსვლელობაში, ვინაიდან რევოლიუციასთან სდევს მოცილებლად ეროვნული საკითხის გადაჭრა, ეროვნულ საკითხის სავსებით გადაწყვეტა, არა სიტყვით, არამედ საქმით, როგორც თვით ი. ჯუღაშვილი იმავე გაზეთის ფურცლებზე ამბობს: „ცნობა (არა სიტყვით, არამედ საქმით) ამ ერების დამოუკიდებელ სახელმწიფოების არსებობა".

აი სწორედ ამ საქმისაკენ მიუთითებთ ყველას და აქ, ისე როგორც ცენტრში მიუთითებთ ნამდვილ სწორ ეროვნულ პოლიტიკის წარმოებაზე დღესვე.

სოციალისტ-ფედერალისტებს ეროვნულ საკითხის გარკვევაში დიდი ღვაწლი მიუძღვით არამც თუ საქართველოში, არამედ საერთოდ და როდესაც დამოუკიდებლობის და, ფედერაციის საკითხში აღიწერა იქმნა გარკვეული გზები, სწორედ ამის გამო, ის ეყრდნობა რევოლიუციის მსვლელობას, რევოლიუციის სინამდვილეს.

ეროვნული საკითხი რუსეთის დიდ რევოლიუციის მსვლელობაში დიდათ მნიშვნელოვანია იმითაც, რომ ამ მხრივ რუსეთი და მის ფედერაციაში მყოფი მრავალი პატარა ერები დიადი მასალაა ეროვნულ საკითხის შესასწავლად, ეროვნულ საკითხის გასარკვევად და მით უმეტეს ამ დიდ რევოლიუციის ხანაში, როდესაც ყოველ ერს უფლება აქვს არამც თუ თავისუფალ თვითგამორკვევაზე გამოყოფამდეც კი არამედ ცალკე დამოუკიდებელ სახელმწიფოს დაარსებისაც.

მონარქიულ რუსეთში ხომ ეროვნული კულტურა არ არსებობდა და ვერც იარსებებდა იმ დროს, ვინაიდან მეფის რუსეთში ერების განათლება ეროვნულად მოსპობილი იყო. „მონარქიულ რუსეთში იყო მხოლოდ ერთი განათლება—რუსული გამარუსებელ მიზნებით", —ამბობს გ. ულიანოვი („Октябрьская революция и просвещение народностей не—русского Языка").

მართლაც და ისეთი ერები, როგორც იყვნენ პოლონელები, ლატიშები, ფინელები, უკრაინელები, ესტონელები, ქართველებიც და სხ. მოკლებული იყვნენ თავიანთ დედა-ენაზე განათლებას, რასაკვირველია ზედმეტია ლაპარაკი იმაზე, თუ ამ მხრივ როგორი შევიწროებას განიცდიდნენ უფრო წვრილი ერები, მაგალითად: ჩუვაშები, მარიელები, მორდვა და სხვანი, რომელთაც ძალით ამართლმადიდებლებდნენ და ღვდლებ-დიაკვნებით შეჰქონდათ აღხიშნულ ერებში განათლება.

და ასეთი პოლიტიკა, პოლიტიკა გამარუსებელი, პოლიტიკა თუ შეიძლება ითქვას, გამამართლ-მადიდებელი, სპობდა, ანადგურებდა არამც თუ პატარა არაკულტურულ ერებს, არამედ საშუალო და დიდ კულტურისან ერებსაც. მხოლოდ დიდი რევოლიუციის მოახლოების ავანგარდში ასეთ ერების შვილებს პირველი ადგილები ეკავათ და ისენი ყოველთვის პირველ რიგებში მოუძღოდენ რევოლიუციონერთა ლაშქრებს, რევოლიუციონერთა რაზმებს. რევოლიუციის მოახლოება—ეს ხომ ნიშნავდა პატარა დამონებულ და ჩაგრულ ერების, დაჩაგრულ მშრომელ ხალხის განთავისუფლებას და ასეთ ერების შვილებმაც ხომ სავსებით შეიგნეს რევოლიუციის მნიშვნელობა, რევოლიუციის სიდიადე.

აი სწორედ რუსეთის დიდ რევოლიუციას უნდა მიეცა ამ ერებისათვის თავისუფლება, რუსეთის რევოლიუციას უნდა ეძლო სოციალურ გზასთან ერთად გზა ეროვნულიც. 1917 წლის რევოლიუციის დასაწყისში ასეთი გზები რევოლიუციამ ვერ მიიღო და ვერც მიიღებდა, რადგან ძალა უფლება ეკავათ ხელში კადეტებს, ესერებს და მენშევიკებს, რომელნიც სრულიად განზე გადგნენ ეროვნულ საკითხის გადაჭრას და სწორედ ამის მიზეზით, მიზეზით რომ უარყვეს რევოლიუციაში როგორც გზა ეროვნული, აგრეთვე გზა სოციალური, ისინი იძულებული შეიქნენ რევოლიუციის განზე მოჰცილოდნენ, ან რევოლიუცია და მისი პრინციპების გატარება ცხოვრებაში, ან რევოლიუციის წინააღმდეგობა და კონტრრევოლიუციის ბანაკში ყოფნა. ან აქეთ, ან იქით.

აი მიზეზი, რომლის გამოც აღნიშნული მიმართულებანი ისტორიას უნდა ჩაბარებოდა. და დღეს კი ჩვენ ვდგევართ რევოლიუციის ნიადაგზე, როდესაც სოციალურ რევოლიუციას თან სდევს ეროვნული რევოლიუციაც, რომლისაც ორი მცნება სოციალური და ეროვნული უძლიერესად რევოლიუციის მოცემულია და მასთანვე რევოლიუციის გამტარებელია.

„ზავი, აგრარული გადატრიალება და ერების თავისუფლება—ასეთია სამი ძირითადი მოვლენა, რომელმაც რუსეთის პროლეტარიატის და გლეხთა წითელ დროშის ირგვლივ შეკრიბა ოც ერზე მეტი". (И. Сталин Октябрьская революция и национальная политика русских комунистов).

გადავხედოთ ყოფილ რუსეთის იმპერიის ტერიტორიას, თუ არ მივიღეთ მხედველობაში ლატვია, ლიტვა, პოლონეთი, ესტონეთი და ფინეთი, ჩვენ დავინახავთ რომ რ. ს. ფ. ს. რ. კონსტიტუციის მიხედვით შექმნილია შემდეგი ავტონომიური ერთეულები:

ავტონომიური რესპუბლიკები:

1. ბაშკირეთი
2. კირგიზეთი
3. თათართა რესპუბლიკა
4. თურქესტანი
5. მთიულეთი
6. დაღესტანი
7. ყირიმი.

ავტონომიური ოლქები:

1. ჩუვაშების
2. მარიელების
3. ვოტიაკების.
4. ყაბარდოელების.
5. კალმიკების.
6. გერმანელების.
7. ზირიანელების (კომი).
8. ბურიატ-მონგოლების.
9. იაკუტების.

შრომის კომუნები:

1. კარელიის.

გარდა ამისა არსებობს რ. ს. ფ. ს. რესპუბლიკას მოკავშირე დამოუკიდებელი რესპუბლიკები:

1. ბელორუსეთი.
2. უკრაინა.
3. აზერბეიჯანი.
4. სომხეთი.
5. საქართველო.
6. ხორეზმი (ხივა)
7. ბუხარა.
8. შორეულ აღმოსავლეთის სახალხო რესპუბლიკა.

ზემოთ მოყვანილი ავტონომიური და დამოუკიდებელი ერთეულები შემდეგი სათაურით: „საბჭოთა ხელისუფლების ოთხი წლის ეროვნული პოლიტიკა" მეთაურის მაგიერ ჩამოთვლილია ოქტომბრის ოთხი წლის თავზე გამოსულ ეროვნულ საქმეების კომისარიატის ორგანოში „Жизнь Национальностей" (№ 24 5. XI. 1921) აღნიშნული ჩამოთვლა მეტად ყურადსაღებია და ნათელი მაჩვენებელია საბჭოთა ხელისუფლების ეროვნულ პოლიტიკის წარმოებისა ამ გასულ 4 წლის განმავლობაში, როდესაც ჩამოყალიბდა 25 ცალკე ერთეული, რომელთა შორის შვიდი ავტონომიურ რესპუბლიკას წარმოადგენს, ცხრა ავტონომიურ ოლქს, ერთი შრომის კომუნას და რვა დამოუკიდებელ რესპუბლიკას. ეს ნუსხა, რომელიც ეროვნებათა მშრალ დასახელებაში გამოიხატება და გამოიც მელია როგორც მეთაური („Вместо предисловия"), ბევრს გვეუბნება, ბევრის მაჩვენებელია.

რუსეთის ამ დიდ რევოლიუციის ხანაში აღებული გზა ეროვნულ საკითხში საერთოდ სწორია და თუ დღეს ეს სავსებით არ ტარდება, აქ რევოლიუცია არაფერ შუაშია, ვინაიდან რევოლიუცია თავისას მოსთხოვს იმათ, ვინც ამ ნამდვილ დასახულ გზას სწორედ ვერ ატარებს.

ისტორია ულმობელია ამ შემთხვევაში, როგორც ულმობელია რევოლიუციის მსვლელობა. რევოლიუციის ქარიშხალი, რევოლიუციის მისწრაფება სისწორეს მოითხოვს და თავისი მკაცრი სიმართლით ყოველ გარკვეულად დასახულ გზას ისეთივე სისწორით და სინამდვილით გადასჭრის, როგორც ამას მოითხოვს რევოლიუციის ჭეშმარიტება.

ჩვენ ეს გვწამს და სწორედ ამ თვალსაზრისით მოველით ეროვნულ საკითხის გადაჭრას ამ დიდ რევოლიუციის ხანაშიც.

ხ. ახლანიშვილი.

ქართული თეატრი

პრობლემა არა მარტო ქართული თეატრისა, არამედ საერთოდ თეატრის პრობლემა ერთ იწვავე საკითხთაგანია ჩვენი თანამედროვეობის სულიერ კრიზისის ნიადაგზე წამოჭრილი. დღეს ყველასთვის ცხადია, რომ ომების უკანასკნელი ციკლის დასასრულმა ადამიანობას დაანახვა, რომ რადიკალური გადატეხის წინაშე სდგას დღევანდელი ადამიანური საზოგადოება, მისი ხელოვნება, მისი თეატრი და მისი სახელმწიფო. ის კულტურ ისტორიული ფაქტორები, რომელსაც ემყარებოდა შექსპირის დრამებზე აღზრდილი თაობანი, დღეს უკვე ნიადაგ გამოცლილნი არიან. კერძოდ თეატრმა უნდა მოსძებნოს ახალი სახეობა და ახალი ტეხნიკა, ახალი მანერა და ჟანრი სახიობის და შემოქმედებითი განსხეულობის, ან იგი უნდა დაიღუპოს, როგორც ანომალია, როგორც სუროგატი. გადატეხა უწინარესს ყოვლისა დამოკიდებულია ფორმის მეტამორფოზასთან, ხოლო ისეთი გარდატეხა, რომელიც შინაარსის რადიკალურ ცვალებადობას გულისხმობს იგი უსათუოდ უდღეურ მოდიფიკაც ად დარჩება.

ევროპიული თეატრის იდეური ფუნდამენტი შექსპირი იყო და არის. შექსპირმა მექნა როგორც ფრანგული, ისე იტალიური, გერმანული და რუსული თეატრების ტრადიცია. შექსპირიდან უსწავლიათ მუსამ დრამატურგებს და მსახიობებს, რადგან შექსპირი ყოველ თაობისთვის თანამედროვე დარჩება. ევროპიულ თეატრებში თვით იბსენის ანორმულ ბატონობის დღეებშიაც ვერ მოახერხეს შექსპირის იზოლაცია. თვით უდიდესმა თანამედროვე თეატრალურმა ნოვატორმა მაქს რაინჰარტმაც ვერ აუხვია შექსპირს, იმ რაინჰარტმა, რომელმაც ერთის დაკვრით მოინდომა შექსპირზე აღზრდილი თეატრალური საზოგადოება ანტიურ-ბერძნულ თეატრისთვის შეეგუებია.

დღეს ყველასთვის საგრძნობია, რომ ქართული თეატრი დაღუპვის უფსკრულისაკენაა დაქანებული. ჩვენი თეატრის მესვეურებს რეპერტუარშივე ეტყობათ, რომ მათ სწადიათ რაღაც ახალი შექმნან, მაგრამ ავიწყდებათ ორი რამ: ახალის შექმნის დროს მუდამ ჰარმონიული გადასვლა უნდა იყოს და არა მოუფიქრებელი სალტო-მორტალე. შექსპირი დღეს ისე მაღლაა, რომ მას ვერავინ გადაახტა ჯერ.

და ქართულ თეატრის რეპერტუარში ჩვენ ვერ ვხედავთ, რომ შექსპირს ისეთი ადგილი ეჭიროს, როგორც მას ეკუთვნის ისეთ თეატრში, სადაც ჯერ თეატრალური ტრადიციაც არ შექმნილა. მეორეს მხრით ჩვენს თეატრს საჭიროდ არ მიაჩნია ოდნავ მაინც ნაბიჯი გაუსწოროს თანამედროვე ევროპიულ სცენებს. რა ხდება იქ? დღეს ევროპიულ სცენებზე დაახლოებით ასეთი ატმოსფეროა: იდგმება ბერნარ შოუს, სტრინდბერგის, იბსენის, მერეჟკოვსკის, გერჰარტ ჰაუპტმანის, ფრანკ ვედეკინდის, რომენ როლანდის (უმთავრესად მისი რევოლუც. დრამა „დანტონი") პიესები და დრამები პარალელურად შექსპირის და გოეთეს დრამები და ტრაღედიები. რატომ არ იზრუნებთ, რომ თქვენი რეპერტუარი დაამშვენოთ ამ სახელებით?

ჩვენ გვესმის ქართული თეატრის მესვეურთა გულისხმა. მათ უნდათ ეროვნული რეპერტუარის შექმნა. ეს კარგი ზრახვაა. მაგრამ მარტოოდენ კეთილი სურვილით ჯერ ციხე სიმაგრე არავის აუღია.

უკანასკნელად დადგმულ ფანტასტიური პიესებით თქვენ სავსებით შეაძულებთ საზოგადოებას ქართულ სცენას. პიესას ფერადების კომბინაციების და ახალი დეკორაციების გარდა, კიდევ უნდა ჰქონდეს რამე. სანამ თქვენ პიესას სცენაზე გაიტანთ, თქვენმა ესთეტიურმა სინიდისმა უნდა გამოარჩიოს შორს მჭკრეტელობა, გაამართლებს პიესა თავის თავს თუ არა!

გარდა ამისა, ჩვენ თეატრში მსახიობის დიქტატურა არ არის. დღევანდელი ქართული თეატრი არა მსახიობების ხელშია. თეატრში ორი კაცი უნდა იყოს დიქტატორი: დრამატურგი და მსახიობი. მესამე შეიძლება მხოლოდ ესთეტიურ კონსულტანტად მოიწვიოთ.

დღეს მწერლობაში ეს მესამე კაცი, არა პოეტი კრიტიკოსი უფლება აყრილია, ასევე უნდა მოხდეს სცენაზე, არა მწერალი და არა მსახიობი რეჟისორები უნდა ჩამოვიდნენ სცენიდან.

თქვენ გინდათ თეატრი განაახლოთ, გასწმინდოთ იგი ისეთ პიესებიდან, როგორიცაა თქვენი „სამშობლო ლიტანიით" (sic) (გაკვრით ითქვას), ეს პიესა პატრიოტული მოტივაციით იმაგრებს ფეხს ქართულ სცენაზე, მაგრამ მოგახსენებთ, რომ ეს ეფექტიანი პატრიოტიზმიც ისევე გასადევნია, როგორც იაფ ფასიან ესთეტიურ ეფექტებზე აგებული პიესა.

გასწმინდეთ სცენა ესთეტიურ აბსურდებით სავსე ფანტასტიური პიესებისაგან, რადგან პიესის ორიგინალობა კი არაა საქმე, არამედ მისი ესთეტიური ლონე და წონა.

ხოლო შექსპირისაგან განწმენდას არ გირჩევთ.

ზიგფრიდ გუბაძე.

ახალი ამბები

— ცენტრალურ სტატისტიკურ სამართველოსთან გახსნილია სტატისტიკური კურსები 9 დეკემბრიდან.

— ორშაბათს 19 დეკემბერს საღ. 6 საათზე სახალხო სახლის შენობაში შესდგება თბილისის საბჭოს პლენუმის სხდომა დღის წესრიგში: ა) ქალაქის რეწკომის წასულ მოღვაწეობის შესახებ და საბჭოს შემდეგი მუშაობის გეგმა. 2) მიმდინარე საქმეები.

— მუშათა ცენტრალური კომიტეტის არჩეულ სტუდიაში ჩ. წერეთლის ქ. № 121) ყოველ დღე ხდება კლუბში საღ. 5 საათიდან 11 საათამდე. სტუ[illegible]დიაში უფასოთ მიიღებიან პროფ. კავშირის წევრები და მათი ოჯახობა.

— ამიერ კავკასიის რკინის გზათა უფროსის განკარგულებით 13 დეკემბრიდან ახლო მანძილზე ბარგის მიიღება ხელით 2 ფუთი და შორს მანძილზე 4 ფუთი.

— იმ გარემოებისა გამო რომ სისტემატიურად იგვიანებს მგზავრთა მატარებელი ტვირთის მოტანა-გადმოტანის მიზეზისა გამო, გზათა უფროსის მიერ გაცემულია განკარგულება, რომ შეწყვეტილ იქმნას მიღება საქონლის ბარგისა მაზ ვრთა მატარებელზე.

— რკინის ხარჯის არხი. ამოთხრილია 860 კუბ. საჟენი მიწა. ამოღება მიწის სწორმიდებს დაჭენებასთან ერთად.

რუსეთი

მოსკოვი. 16 დეკ. ამხანაგი გუსიევი „პრავდაში" სწერს, რომ პოლიტიკური მუშაობის წითელ არმიაში ის მიზანი აქვს, რომ წითელ-არმიელი გარდაქმნას კომუნისტური წითელი კაზარმა ჩანდა გახდეს და შეუძლია რომ გახდეს მახლობელ წლებში მთავარ სამხედრო პოლიტიკურ სკოლად გლეხთა ახალგაზრდობის კომუნისტების მომხრეთა გარდასაქმნელად და მათ გლეხობიდან მუშებათ გადასაქცევად. საომარ ქრონიკის გამოცდილებამ დაამტკიცა, რომ ეს შესაძლებელია და, რომ ჩვენ შეგვიძლია ამის გაკეთება. 3 წლის საომარ ლაშქრობამ გვიჩვენა, რომ მხოლოდ ჩვენმა ნაწილებმა, კომუნისტების განსაზღვრულ პროცენტის წყალობით, ჩვენი არმიამ იჩენს საკმარის სიმტკიცეს და ბრძოლის ნიჭს. კომუნისტების დიდი პროცენტის წყალობით ჩვენს ნაწილებში ვერავითარ მტერს თუნდაც ჩვენზე უკეთ შეიარაღებულს არ შეუძლება ჩვენი ძლევა.

მოსკოვი, 15 დეკ. ვარშავაში პოლიციამ ჩაიდინა მაღალი წყება დარბევა და უკანონო მოქმედებანი. შემთხვევათ გადმოცემული რამდენიმე ბრალდებაზე პოლიციის წინააღმდეგ სასამართლოში საჩივარი. სასამართლო ხელს აფარებს პოლიციას და არ აბარებს ბრალდებულთ უწყებებს.

გარშავა. 18 დეკ. კოვნოსა და ვარშავას შუა აღდგენილია პირდაპირი ტელეგრაფის უწყება.

უცხოეთი

მოსკოვი. 15 დეკ. ეგვიპტის პრემიერმა [illegible] დაბრუნდა. „ტაიმსი" ამბობს, რომ [illegible] მოწოდება [illegible] ინგლისის პოლიტიკის [illegible].

მოსკოვი 15 დეკ. ვაშინგტონის შეთანხმება 4 სახელმწიფოთა შორის „ფოტოგრაფიის" სიტყვით [illegible] გამოცხადებას შეეხება [illegible].

მოსკოვი 15 დეკ. ლონდონიდან იუწყებიან, რომ ვაშინგტონის კონფერენციას დ ხურვის თარიღი 23 დეკემბერს, შესაძლებელია, რომ [illegible] ერთად გადმოდგმული ვაშინგტონში.

ხაუენი. 16 დეკ. პეტროგრადში ჩამოვიდა [illegible] საბჭოთა [illegible] პეტროგრადის [illegible] ნავთობის [illegible].

ხაუენი 15 დეკ. ელჩთა კონფერენციამ [illegible] საკითხის შესახებ [illegible].

რომი. 16 დეკ. ლოიდ-ჯორჯის წინადადებით კონფერენცია [illegible] 15 იანვარს.

რომი. 15 დეკ. ინგლისის სხვა და სხვა ქალაქებში [illegible] დაახლოებით 600 კაცი, მათ შორის გაერთიანებული ორგანოები.

რომი. 15 დეკ. ახლო მომავალში ლონდონსა და ამერიკას შუა [illegible] ტელეფონის ცნობები.

ნაუენი 16 დეკემბერი. ინგლისსა და საფრანგეთს შორის სწარმოებს შეუთანხმებელი ბრძოლა ომი სამხედრო სიძლიერის გულისათვის. საფრანგეთი წინააღმდეგია ინგლისის მისწრაფებისა, რომელსაც სურს შეამციროს სამხედრო ფლოტი. საფრანგეთის პრესა ამბობს, რომ ამ შემთხვევაში უპირატესობა საფრანგეთის მხრით არის.

ნაუენი. 14 დეკემბ. თემთა პალატის წევრმა მუშათა პარტიის ყრილობაზე განაცხადა, რომ ამ ჟამათ ინგლისში 6 მილიონი უმუშევარი არის.

ბერლინი. დეკემბრის 15. ნობელის პრემია ქიმიაში გადაეცა ბერლინის პროფესორს კარეტს. ზაკის პრემია ანატოლ ფრანს.

ტოკიო. დეკ. 15. იაპონიაში არეულობამ ხელახლა იფეთქა. მთავრობის თავმჯდომარეზე ტაკადაშზე ხელახლა მოახდინეს თავდასხმა, მაგრამ უშედეგოთ მრავალი დატყვევებული იქნა.

რომი დეკ. 13. გერმანიის გაზეთების ცნობით მახლობელ დღეებში გამოცემული იქნება გერმანიისათვის 1 მილიონი გირვანქა დოლარი. სესხის ობლიგაცია უზრუნველყოფილია გერმანიის საბაჟოებით.

ბერლინი. დეკ. 14. გერმანიის სავაჭრო მრეწველობის წრეების თავმჯდომარე, რომელიც ჩავიდა ლონდონში იმ მიზნით, რომ გაება დამოკიდებულობა ინგლისელ მრეწველებთან, იძულებული იქმნა უშედეგოთ უკანვე დაბრუნებულიყო ბერლინში.

ბორდო. ერცბერგერის მოკვლის გამოძიებამ აღმოაჩინა დიდი საიდუმლო შეთქმულობა, რომელსაც მიზნად დაუსახავს მოსპობა ტერორისტული აქტებით გერმანიის მტრებისა.

გიორგი ნიკოლოზისძე ყაზბეგის მოგზაურობა აჭარაში

(დასასრული).

აქ ამათ დიდის პატივით დახვდნენ აჭარელი ბეგები, გაუმასპინძლდნენ, რამდენიმე დღე დაშთნენ, დაისვენეს და მერე აქედან ესენი გაუდგნენ ზედა აჭარის გზას, ანუ ზეგანს. ქვედა აჭარაში გ. ყაზბეგმა თავის საგნის შესახებ ძვირფასი მასალები შეკრიბა, რასაც მისი წიგნებიც გვიჩვენებს, როგორც „სამი თვე ოსმალეთის საქართველოში" ისევე ამისი ვრცელი შრომა „ლაზისტანის სანჯაყი" რუსულსავე ენაზე დაბეჭდილი 1878 წ. და ბევრიც კიდევ სხვა ამის ასეთი წერილები.

ქვედა აჭარიდან ესენი გაემგზავრნენ ზეგანს, აქ ესენი ჩამოხდნენ ხულოს ახლოს, სხალტის მეომართან, სოჯა ლომან ეფენდი ბერიძის სახლში. ამ ოჯახში ესენი დაშთნენ რამდენიმე დღეს და აქაც მიიღეს მათგან დიდი პატივისცემა. 1892 წ. მეც ვიყავი ამ ოჯახში ჩამომხტარი და ამ ოჯახის წევრმა ხოჯა ნური ეფენდი ბერიძემ აი რა ცნობები გადმომცა გრიგ. გურიელის და გ. ყაზბეგის შესახებ, ეს ცნობები მე მომყავს აქ შემოკლებით.

გ. ყაზბეგს ჩვენს ოჯახში, ძრიელ ოსტატურად ეჭირა თავი, იგი გრიგოლ გურიელის მოახლე-ნებელში ერია, თავადად მათი ამხანაგი კი არ იყო, ლაპარაკიდამაც შევატყობდით, რომ ეს კაცი გონიერი კაცი იყო და მასთანვე კარგათ შეგნებული საქართველოს ისტორიაში და თვით ჩვენი ისტორიაც კარგათ იცოდა. მან ჩვენსას სამ დღე და ღამეს დარჩნენ, კარგათ დაისვენეს, პატივი ვეცით და მეოთხე დღეს გაემგზავრნენ, აქედამ მათ გადმოუარეთ მირიაცის ხეობა და აქედამ იგინი გადასულან შავშეთში. ნური ეფენდი ბერიძემ მიამბო ასე:— „გიორგი ყაზბეგმა ჩვენს სახლში, ისეთი შთაბეჭდილება დატოვა, რომ ჩვენი ძველი მთელი თავის გამგებლობაში სულ ყაზბეგის შესახებ ლაპარაკობდნენ და იგონებდნენ მისგან ნაამბობს ისტორიულს ცნობებს, ცნობებიც სულ საქართველოს შეეხებოდა თურმე.

რამდენიმე დღის შემდეგ, ესენი გადავიდნენ შავშეთში, მიიმოვლეს ბევრი სოფლები, ნახეს სხვა და სხვა ძველი ქართველი ნაშთები და მის მერე ესენი გადავიდნენ ტბეთს, სადაც ამ ძველი ტაძრის ახლოს სოფელში სცხოვრობდა მაშინ ამ შავშეთის უფროსი ქამილ ბეგი ხიმშიაშვილი, შერიფბეგის შვილი. აქ მეუღლეამაც ეს სტუმრები დიდის პატივისცემით მიიღო.

აქ ესენი დარჩნენ რამდენიმე დღის და ამ ხნის განმავლობაში შერიფ ბეგმაც მათ გაუწყობდა დიდი პატივისცემა და თავაზიანობა არ იყოს, აქ თურმე გიორგი ყაზბეგს შერიფ ბეგმა ეჭვი აიღო, რომ ეს კაცი არ უნდა იყოს უბრალო კაციო და ამის მოქმედებაში რაღაც საიდუმლოება უნდა იფარებოდესო. ერთ ღამეს შერიფ ბეგმა თურმე უყურადღება და როცა ყველამ დაიძინეს, მის შემდეგ ყაზბეგი ლოგინიდან ადგა, გაშალა რაღაც ქაღალდები და წერა დაიწყო. მეორე დღესაც გ. ყაზბეგი თურმე ფეხსაცმელზე შევიდა და იქა სწერდა თურმე, რის გამოც შერიფ ბეგმაც ილო, რადგანაც იქ ყაზბეგი ერთობ დიდ ხანს დარჩა.

ამის შემდეგ, შერიფ ბეგი ძრიელ შეშინდა მასზედ, რომ ამ სტუმრების მიღება ოსმალოს მთავრობამ არ შეიტყოსო. ამიტომ შეშინებულმა ბეგმა გრიგოლ გურიელს ასეთის სიტყვებით მიმართა:

— ბატონო ძია გრიგოლ, მე ვატყობ, რომ ეს თქვენი მახლობელი გიორგი არ არის თქვენი მსახური და არც უბრალო კაცი, იგი მართალია თქვენი პატივის მცემელია და თქვენ სამსახურსაც ასრულებს მაგრამ იგი სხვა კაცი უნდა გამოდგესთ.

მიამბეს მნახველ კაცებმა, რომ გრიგოლ გურიელი შერიფ ბეგს დაეთანხმა თურმე[illegible] და მაშინ გ. ყაზბეგის ცნობა და [illegible] მიზანიც მისი მგზავრობის. ამ ამბავმა ბეგი დიდათ გააოცეს და მან მაშინათვე ასე მიმართა გრიგოლ გურიელს.

ბატონო და ძია გრიგოლ, მაშასადამე მე დღეს ჩვენ ყველაფერს თქვენს პატივისცემას გავამზადებთ და ხვალ დილით თქვენ ადრევე წაბრძანდით აქედან, რომ თქვენს აქ ყოფნას ცუდი შედეგი არ მოჰყვეს, თორემ ხომ მოგეხსენებათ ოსმალებმა რომ შეიტყონ, რაც ბეგს პაპას უყვეს ახმედ ფაშას და მის მამა სელიმ ფაშა ხიმშიაშვილს იმათზედ უარეს მე მიზამენ, თავს მომჭრიან და სახლ კარსაც ამიოხრებენ. რომ ეს არ მოხდეს, ამიტომ საჭიროა, რომ ხვალ დილით თქვენ ადრიან წაბრძანდით აქედამ. თუმცა, ბატონო ძია გრიგოლ, ეს გარემოება ჩემთვის ერთობ მძიმეა და არ მოსაწონი, მაგრამ რას ვიზამ, რომ ჩვენც და თქვენც ცუდი არაფერი მოგვივიდეთ.

გრიგოლ გურიელმა ამაზედ მადლობა უთხრა და თან დაავალა ასე:

— ჩემო ნათესავო და გულშემატკივარო ბეგო, ჩვენ თქვენს წინადადებას დიდის პატივის ცემით შევასრულებთ, ხვალ დილით ადრე წავალთ, მხოლოდ დაგავალებთ, რომ თქვენ არავისთან რა გრძნობით და არავის არასფერი უთხრათ, არ შეატყობინოთ რამე ცნობა.

მეუღლემ ფიცით პირობა მისცა, რომ ამას ჩვენ ვერვინ შეიტყობსო. ამაზე გრიგოლ გურიელმა მადლობა უთხრა და მის შემდეგ სამგზავრო სამზადისიც შეუდგნენ. მეორე დღეს, ჯერ ისევ ადრე ადგნენ, ბეგმა დილას საუზმე მიართვა და მის შემდეგ იგინი გაემგზავრნენ შავშეთიდან ართვინის ციხისკენ.

ასე გადმომცეს ამ ძვირფას ისტორიული მგზავრობის შესახებ იქ დამსწრე პირებმა როგორც ვიცით, შავშეთიდან ამათ განვლეს ოლთის თემი და იქიდან მის მერე გადავიდნენ ლაზისტანში. ლაზისტანში მათ დაჰყვეს თითქმის მთელი ერთი თვე და აქ გიორგი ყაზბეგმა ისე გაიმარჯვა, ისეთი ძვირფასი ცნობები შეკრიბა ლაზების ძველი და ახალი ცხოვრების შესახებ, რაის საფუძვლებითაც მან დაწერა ვრცელი ტომი რუსულს ენაზედ, სახელდობრ „ლაზისტანის აღწერა", ანუ „ლაზისტანის სანჯაყი" რაც იმავე დროს, თბილისში ცალკე წიგნადაც გამოიცა.

ლაზისტანის შემდეგ გ. ყაზბეგმა მიმოვლო სხვა ადგილებიც სამუსულმანო საქართველოსი და ამ გვარათ მან გრიგოლ გურიელთან ერთად მთელი სამი თვის განმავლობაში ძიმოვლო ოსმალეთის საქართველო და ყველა ეს ადგილები აწერა თავის მოგზაურობის წიგნში, რომელსაც სახელად უწოდა „სამი თვე ოსმალეთის საქართველოში" ეს რუსული წიგნი ქართველმა საზოგადოებამ დიდის პატივისცემით მიიღო.

ამ წიგნის საშუალებით გაიცნა ქართველმა ერმა სამუსულმანო საქართველოს ადგილობრივი, [illegible] ნახვარ საქართველოს [illegible] ცხოვრება [illegible] თუ მათში სად [illegible] ქართული ენა და სად კი დაცული და შენახული აქ წიგნს ქართველებში იმოდენი მკითხველი გაუჩნდა, რომ მალე იგი ქართულათაც სთარგმნა პ. უმიკაშვილმა და 1877 წ. გაზ. „ივერიაში" დაიბეჭდა.

გ. ყაზბეგი რომ დიდათ გულშემატკივარი პირი იყო ქართველ მაჰმადიანთ ცხოვრებაზე, ეს ჩანს თვით მის ნაწერიდანაც, ვინაიდგან იგი მათს აგეკარგიანობა, მათს ცხოვრების პირობებს ისე კარგად გაეცნო, რომ იგი ყოველთ შეუძლებელია სამი თვის განმავლობაში გაეცნოს კაცს.

ასე კარგათ მათს გაცნობას უნდა სამი წლიწადი და მეტიც და არა სამი თვე. საყურადღებოა ის გარემოებაც, რომ მან თავის მოგზაურობის დროს, ქართველ მაჰმადიანებზე ისეთს შთაბეჭდილებას ახდენდა, რაც მათ კარგათ ახსოვდათ თვით იმ დროსაც კი, როცა მე ვმოგზაურობდი მათში.

მაგალითებრ გიორგი ყაზბეგის მგზავრობის შემდეგ გასული იყო უკვე 23 წელიწადი და ყაზბეგის შესახებ ცნობილი მაინც კიდევ ისე კარგათ ახსოვდათ ბევრთ, რომ ისინი დიდის აღტაცებით ლაპარაკობენ გიორგი ყაზბეგის მოგზაურობისა და მის ნალაპარაკევზე.

* *

დასასრულ მოვიყვანთ კიდევ შემდეგს, რაც გ. ყაზბეგის ღირსებას დიდათ ანათლებს რუსეთის გენერლების ისტორიაში. უკანასკნელს დროს, გ. ყაზბეგი გახლდათ პორტარტურის დამცველ და როცა პორტარტურს რუსის სოციალისტ-რევოლიუციონერები ესროდნენ, მაშინ გიორგი ყაზბეგმა მათ სროლით არ გასცა პასუხი, რაც დიდათ საყურადღებო იყო მაშინ და სამაგალითო.

ამის გამო, როცა გ. ყაზბეგი ნიკოლოზ მეორემ ნახა, და ამას უამბო გ. ყაზბეგმა სროლით პასუხი არ მიცემის პირობები, ნიკოლოზი დაიჯერა და მაინც უთხრა ასეთი შენიშვნა:

გასხვრადო, მაინც შენ უნდა მესროლა მათთვის და პასუხი სროლით უნდა გაგეცა.

ამის შემდეგ გ. ყაზბეგი, უკვე მოხუცებაში შესული, რუსეთის მთავრობამ საყვედურის მიცემით სამსახურიდამ დაითხოვეს, ამის შემდეგ, იგი სამშობლოში დაბრუნდა და ტფილისში ჩამოვიდა. ჩვენ ვნახეთ იგი და მან ბევრი ილაპარაკა ოსმალეთის საქართველოს და ქართველ მაჰმადიანთ შესახებ. დიდი მადლობა მითხრა, რომ ქართველ მაჰმადიანებს ყურადღება მიაქციე და მათ შესახებ წერა დაიწყეო.

მეც ჩემი მგზავრობის ამბები უამბე. იგი სიამოვნებით ისმენდა ჩემს ცნობებს ჩემი დაბეჭდილი წიგნებისაგან იგი აღტაცებული, იყო იმავე დროს, მან მაჩუქა ყველა ქართული წიგნების თითო ცალი და ყაზბეგის ბიბლიოთეკას შესწირა უფასოთ. ამ დროს, მანვე სთქვა შემდეგი სიტყვა ჩემს საპასუხოთ

ქართველ მაჰმადიანების გათვითცნობიერება დიდი საქმეა, ამით საქართველოს ნახევარი საქართველო მოემატება, მართალია მათში ბევრს ალაგას ქართული ენა დაკარგული აქვთ და მის ნაცვლად იგინი ოსმალურად ლაპარაკობენ, მაგრამ ამას შიში არა აქვს. იგინი ქართულს ენას უსათუოდ შეისწავლიან მიუხედავად იმის, რომ იგინი ისლამის ფანატიკები არიან და ქართველობაც სძულთ.

მაგრამ რაც შეეხება თვით კი მაინც არ მალავენ, რომ იგინი მაინც ქართველები არიან, ყველას ეუბნებიან თამამად, რომ ჩვენ ქართველები ვართო. ამიტომ მე იმედი მაქვს, რომ იგინი ბოლოს ქართულს ენას შეისწავლიან, თუ ჩვენც ამისთვის მათზედ ვიზრუნებთ გვექნება. ამან მე დიდათ დამაიმედა.

ბოლოს, საქართველოს ყოფილ მთავრობას კონსტანტინეპოლში დაჰყვა და ეს ძველად პატიოსანი კაცი, საქართველოს ერისა და მწიგნობრობის მოყვარე კონსტანტინეპოლში გარდაიცვალა და იქვეა დასაფლავებული.

ზ. ჭ.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია
გამომცემელი— მთავარი კომიტეტი.

კბილის ექიმი
П. Б. ХАРЕБАВА ბაქრაძე
(ღვის ფედერაციის, ყოველ დღე დილის 9—2 და საღ. 4—6-დე) ექიმობა, პლომბები ხელოვნური კბილები. მუშტაიდის შეს. № 4.
109